

Luddvårlök återfunnen i Blekinge – efter 130 år!

Den 18 april 2007 är ett datum som Nadja Niordson nog kommer att minnas. Den första luddvårlöken i Blekinge på 130 år var hennes osannolika fynd.

NADJA NIORDSON

Luddvårlök *Gagea villosa* hör till de mera sällsynta växterna i den svenska floran. Den skiljer sig från övriga svenska vårlökar på att blomskaften och kalkbladens undersida är starkt ludna, blommorna blekt gula och stjälken ganska kort, vilket ofta ger ett något kompakt intryck. På ArtDatabankens rödlista betecknas den som sårbar (Gärdenfors 2005). I Sverige finns den endast i ett par sydliga landskap. I sydvästra Skåne har den ett flertal växtplatser, liksom på Gotland. I Småland två, Oskarshamn och Kalmar där den upptäcktes så sent som 1984.

Om förekomsten i Blekinge skriver C. A. Gosselman 1864: ”påträffad i park temligen ymnigt 1850, i år hafva äfven några exemplar blifvit tagna” (Gosselman 1864). I sin Blekinges Flora 1865 omnämner C. A. Gosselman den som r(ar) med noteringen ”Ckrona i parken” (Gosselman 1865). I de äldre upplagorna av

Krok & Almquists Svensk Flora (se t.ex. Krok & Almquist 1883) uppges luddvårlök växa i Skåne och Blekinge, men redan i femte upplagan (Krok & Almquist 1893) anges endast Skåne. I sjätte upplagan av Svensk Flora (Krok & Almquist 1898) har Gotland tillkommit.

Som medlem i Blekinges flora har den alltså länge betraktats som försvunnen. Redan i Fredrik Svanlunds blekingeflora från 1889 uppges för luddvårlöken ”på många år ej återfunnen” (jfr Fröberg 2006). Anmärkningen upprepas i Holmgrens blekingefloror (Holmgren 1921, 1942). Ett par belägg från Blekinge finns i herbariet på Botaniska museet i Lund, det senaste från 1877.

Söder om Sverige återfinns luddvårlök i sydöstra Danmark. Längre söderut i Europa är den

De finludna blomskaften är utmärkande för luddvårlöken. Foto: Bengt Nilsson.

The finely pubescent pedicels are characteristic for *Gagea villosa*.

inte ovanlig och kan uppträda i stora mängder som åkerogräs. Arten förekommer vidare i nordvästra Afrika och Främre Asien.

I Sverige växer luddvårlök främst i parker och på kyrkogårdar. Hoglands park i Karlskrona har inte genomgått alltför genomgripande förändringar under de senaste decennierna. På våren täcks marken under de gamla träden av en tät matta av vårlök *Gagea lutea*. Visst har det varit frestande att titta efter luddvårlök och jag är förvisso inte den enda som gjort det. Lite halvhjärtat från min sida – svårt att urskilja något avvikande i den gula mattan av blommande vårlök och knappast realistiskt med tanke på att den inte setts här sedan 1877. Ändå har man väl, när man haft vägarna förbi parken i vårlökstid, farit med blicken över de gulblommande ytorna.

Och så, när man minst anar det, är fru Fortuna framme. Den 18 april 2007. Min bil stod parkerad vid Hoglands park och jag hade utträttat mina ärenden ”på stan”. Hunden hade hela tiden suttit snällt och väntat i bilen och jag tyckte hon hade gjort sig förtjänt av en sväng genom parken. Svängen tog sin tid – helst skall det nosas på vartenda träd. Men jag hade inte bråttom, passade som vanligt på att glida med blicken över marken mellan träden. Av hundratusentals vårlök syntes nu mest bladen, bara en och annan efterslänrare blommade fortfarande.

Stora fläckar lyste i ljust gröngult av dvärgvårlök *G. minima* och här och där hade ängsvårlök *G. pratensis* i mättat gult slagit ut. Och där... Det kan det väl ändå inte vara... Var den inte lite gråare? Lite kompaktare? Lite annorlunda? Jovisst, det var luddvårlöken! Klart luden och med en ganska stabil stjälk under blomsamlingen. Ett enda exemplar. Jag trodde knappt mina ögon. 130 år sedan den senast sågs här! Helt otroligt!

Säkert har den fört ett hemligt liv under alla år, blommat då och då, kanske till och med vartenda vår, utan att bli uppmärksam. Nu blev den i alla fall uppmärksam och lite senare även fotograferad av Bengt Nilsson som omedelbart skyndade till platsen från andra änden av Blekinge, med kameran i högsta hugg.

Att finna en ny art är häftigt. Att återfinna en art som gäckt alla i 130 år känns ännu häftigare. Det känns som om man beviljats en stor ynnest.

- Tack till Lars Fröberg för kommentarer och till Bengt Nilsson som ställt sitt foto av luddvårlöken i Hoglands park till förfogande.

Citerad litteratur

- Fröberg, L. 2006. Blekinges flora. – SBF-förlaget, Uppsala.
- Gosselman, C. A. 1864. Zoologiska och botaniska iakttagelser inom Blekinge. – H. Ohlsson, Lund.
- Gosselman, C. A. 1865. Blekinges flora, eller systematisk förteckning på de i Blekinge vildt växande fanerogamer och bräkenväxter. – Krook, Lund.
- Gärdenfors, U. (red.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Holmgren, B. 1921. Blekinges fanerogamer och kärkryptogamer. – Krook, Karlskrona.
- Holmgren, B. 1942. Blekinges flora. – Krook, Karlskrona.
- Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 1883. Svensk flora, 1 uppl. – Haeggström, Stockholm.
- Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 1893. Svensk flora, 5 uppl. – Beijer, Stockholm.
- Krok, Th. O. B. N. & Almquist, S. 1898. Svensk flora, 6 uppl. – Stockholm.
- Petersson, J. 2002. Nyheter i Gotlands flora 2001. – Rindi 22: 3–16.

ABSTRACT

Niordson, N. 2007. Luddvårlök återfunnen i Blekinge – efter 130 år! [*Gagea villosa* found in Blekinge, SE Sweden.] – *Svensk Bot. Tidskr.* 101: 287–288. Uppsala. ISSN 0039-646X.

Gagea villosa was surprisingly found in April 2007 in an old park in Karlskrona where it had not been seen for ca 130 years. This is the only recent find in the province of Blekinge.

Nadjia Niordson är en hängiven amatörbotanist som har deltagit i flera landskapsinventeringar. Adress: Axel W. Anderssons väg 11 D, 371 62 Lyckeby E-post: nadjia.niordson@tele2.se